

Helena Inghammar

Tankar kring ett systemskifte

Årets diakonvigningar är sannolikt de sista då diakoner genomgått utbildning med koppling till diakoniinstitutionerna. En unik form av gemenskap och spiritualitet är på väg att avslutas och ersättas av något nytt. Helena Inghammar lyfter här frågan hur dessa 160 års utbildningstradition och erfarenhet kan tas tillvara?

I Karlstads domkyrka var det diakonvigning den 7 juni 2015, på dagen 160 år efter att de första diakonissorna i Sverige upptogs vid dåvarande Diakonissanstalten (senare Ersta) vid en ceremoni i Engelska kapellet den 7 juni 1855. Då, för 160 år sedan befanns diakonisselevorna Charlotta Ljungberg och Ebba Zetterström vara de mest lämpade att upptas till diakonissor. Det var i början av diakoniinstitutionernas verksamhet och på tröskeln till deras bidrag till Svenska kyrkan och det svenska samhället. Årets vigningar är sannolikt de sista då diakoner genomgått utbildning med koppling till diakoniinstitutionerna. Hur kan 160 års utbildningstradition och erfarenhet tas tillvara? På vilka sätt kan diakoniinstitutionerna bidra till att stärka nya diakoners identitet? När nu utbildningar med koppling till diakoniinstitutionerna upphör bör vi fråga oss hur den unika och långvariga gemensamma spiritualitet som, på gott och ont, präglat diakoniinstitutionerna kan tillvaratas.

Tanken svindlar.

I Karlstad vigdes fem diakoner och en mottogs efter att ha tjänstgjort i annat samfund. Tre av de vigda hade fått sin utbildning vid Ersta Sköndals halvfartsutbildning, som nu getts för sista gången och de andra två hade utbildats vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut på den nya utbildning som sedan i höstas ges i Lund och Uppsala. I Karlstad korsades de vägar Svenska kyrkan vandrat under de senaste 160 åren. Det ekumeniska perspektivet fanns där i och med mottagandet av en redan vigd diakon, Svenska kyrkans nya gemensamma utbildning fanns representerad, liksom spåren av anstaltsdiakoni genom

de diakonkandidater som gått Ersta Sköndal högskolas utbildning. I samband med detta systemskifte väcks några frågor inför framtiden.

Ett arv att förvalta

Den särskilda spiritualitet, omsorg och kollegialitet som diakoniinstitutionerna visat sina diakoner ända in i vår tid, hur kan den förvaltas? Äldre systrar bar de yngre i förbön och om-

finns inte riktigt något liknande. Hur kan Svenska kyrkan bäst förvalta arvet från diakoniinstitutionernas långa säregna utbildnings- och spiritualitetstradition? Det är värt att uppmärksamma att det kanske finns något att bevara i traditionen. Visst finns det sådant som kan ifrågasättas i äldre tiders moderhusdiakoni, men vi behöver också fundera över vad som bör vårdas och bevaras. En yrkesgrupp som på ett särskilt sätt burits av en bönegemenskap har något att bidra med när det gäller spiritualiteten även för övriga yrkeskategorier i Svenska kyrkan. På diakoniinstitutionerna har det funnits strukturer och människor som har kunnat bära gemenskapen i bön och ute i landet finns de diakoner som delar gemenskapen. En förutsättning före gemenskapen är att både människor och strukturer har funnits. Vil-

”Diakoniinstitutionernas betydelse för utbildning och vigning av diakoner har minskat över tid”

sorg redan under deras utbildningstid. Jubilanthögtider förekommer fortfarande och dessa högtidlighåller jubileerna av diakonernas vigningar eller motsvarande. Förbön på födelsedagar, särskilda ceremonier när någon diakon/diakonissa avlidit förekommer också. En diakon beskrev att det ger en god upplevelse av nutid och historia och tidens gång samt tryggheten i att veta att nya kommer efter mig själv. I prästernas tradition

jan till gemenskap och strukturerna för det är båda en förutsättning för livskraftig gemenskap. Samtidigt finns ingen anledning att skönsmåla. Kritiken mot diakoniinstitutionernas tidvis auktoritära strukturer och det man upplevt som påtvingad gemenskap finns också. Inte alla har velat dela diakonkårens gemenskap utan har sökt tillhörighet på andra håll. Diakoniinstitutionernas betydelse för utbildning och vigning av diako-

ner har minskat över tid. Kanske är det så att diakonkårerna nu spelat ut sin roll, men frågan om hur man kan upprätthålla en levande spiritualitet och ta tillvara goda erfarenheter av gemenskap, måhända i uppdaterad form kvarstår.

Återanvända emblem

Även diakonemblemerna bidrar tror jag till den unika kollegialiteten mellan diakoner, bl a genom att emblemen återanvänds, så att en avlidens diakons emblem kan ges till en yngre diakon vid dennes vigning. Förr förvaltades diakonernas emblem av den institution vid vilken de vigts. Numera finns riktlinjer som säger att det är till stiftet diakonemblemerna ska skickas då en diakon avlidit eller inte längre ska utöva vigningstjänsten. Kanske är vi just nu i ett glapp mellan de båda systemen. Hur kan diakonemblemerna förvaltas så att de verkligen blir betydelsebärande, så att kontinuiteten bevaras? Hur kan stift och diakoniinstitutioner samverka till det bästa kring emblemen? Från några diakonstudenter har jag hört att de är angelägna om att traditionen förs vidare och från åtminstone en stiftsdiakon vet jag att man brukar beställa nya emblem.

Anknytningen till diakoniinstitutionerna har länge varit central i svensk diakoni. Särskilt långt tillbaka när institutionerna verkligen

blev (särskilt) diakonissornas hem varifrån de sändes ut och dit de återvände mot slutet av sina liv efter avslutad arbetsdag. Stiftet har övertagit tillsynsansvaret över diakonerna, men tillhörigheten är kanske inte lika självklar? En diakon fick nyligen inför sin vigning tjänst i ett stift men vigdes inte i detta stift utan i det stift där hen antagits. Det innebär att stiftsbandet egentligen inte betyder något när det

att här finns sådant som är omistligt för Svenska kyrkan som helhet. Och det är nu vi behöver fundera. Det är just nu som vi står i korsvägen mellan gammalt och nytt. Här finns sådant som behöver dokumenteras medan tid är, så att Svenska kyrkan inte går miste om betydelsefulla erfarenheter. En unik form av gemenskap och spiritualitet, på gott och ont, som alla gemenskaper, är på väg att avslutas

”Även diakonemblemerna bidrar tror jag till den unika kollegialiteten mellan diakoner”

gäller vigningen, även om det sedan i tillsyns- och tillhörighetsfrågor naturligtvis gör det. Eftersom diakonerna inte anställs av stiftet, såvida de inte får introduktionstjänst kan man mot bakgrund av exemplet ovan konstatera att en diakon kan antas för vigning i ett stift, få tjänst i ett annat, vigas i antagningstiftet men i samband med vigningen direkt i och med anställningen övergå till det nya stiftet.

Yrkesidentitet och spiritualitet

Vad i diakonernas historia bör vi vinnlägga oss om att bevara? Jag tror

och ersättas av något nytt. På liknande sätt som en utbildning är mer än dess kursplaner är också en yrkesidentitet större än individen och för diakonerna har den tydligt burits av det gemensamma. Förbönen har pågått, gemenskapen har funnits, den särskilda spiritualiteten har erbjudits den som velat ta den till sig.

HELENA INGHAMMAR

TD, lärare i liturgik vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut, präst i Svenska kyrkan

Vi söker era epostadresser!

För att effektivisera hanteringen av fakturering av prenumerationer så erbjuder vi oss att i fortsättningen skicka er fakturor via epost. Därför behöver vi era epostadresser! Vi ber därför alla våra prenumeranter att skicka sin epostadress till: prenumeration@svenskkyrkotidning.se

Uppge också er faktureringsadress. På så vis underlättas faktureringen för både er och oss, och dessutom bidrar vi till en bättre miljö genom att undvika papperspost.